

חולין קלח

משה שווערד

1. תורת חיים מסכת חולין דף קלח עמוד א

כיפה של צמר היתה מונחת בראש כהן גדול ועליה ציץ נתון. [1] פירש רש"י ז"ל כיפה כובע קטן ותימה דבזבחים תנן שערו היה נראה בין ציץ למצנפת ששם מניח תפילין ואי כיפה כובע הוא ועל זה ציץ נתון הרי אין שערו נראה בין ציץ למצנפת שהכיפה היתה מפסקת ביניהן ועוד דמאי ראייה מיייתי מקרא דושמת אותו על פתיל תכלת דלא איירי בכובע כלל. [2] לכך נראה דכיפה של צמר היינו פתיל תכלת דקרא שהיו אורגין מצמר צבוע תכלת רצועה רחבה כרוחב הציץ והציץ היה נקוב משני קצותיו והרצועה דהיינו פתיל תכלת היה למטה ממנו נכנס מנקב לנקב והיו קושרין את הפתיל כנגד העורף.

וכ"כ הערוך כיפה של צמר חוט דעמרא דגדלין מעשה עבות ורחב שתי אצבעות שיעור ציץ כדאמרינן בפ"ג דפרק ראשית הגז כפה של צמר מונח בראש כ"ג ועליו ציץ שנאמר ושמת אותו על פתיל תכלת וכיצד היה מונח מצנפת בראשו ובתחילת פדחתו סמוכה לשערו מניח את הציץ ואמרו חכמים שערו היה נראה בין ציץ למצנפת ששם מניח תפילין ע"כ וכן משמע מדברי הרמב"ם ז"ל בפ"ט מהלכות כלי המקדש שכתב שם כיצד מעשה הציץ עושה טס של זהב רחב שתי אצבעות וכו' והוא נקוב בשתי קצותיו ופתיל תכלת למטה ממנו נכנס מנקב לנקב כדי שיהיה נקשר בפתיל כנגד העורף.

2. תם סופר מסכת חולין דף קלח עמוד א

[מהדורא קמא] כיפה של צמר. הכ"מ פרק יוד מקלי מקדש תמה על הרמב"ם דלא מיייתי הך דכיפה של צמר. ויותר יש לתמוה על פירש"י ורמב"ן בחומש דנחלקו בפ"י ושמתי עליו פתיל תכלת וכתוב ושמתי אותו על פתיל תכלת ע"פ צו ופ' פקודי ושניהם שכחו ולא ידעו דקאי אכיפה של צמר וחלילה לחשוב כן עכנלע"ד דלפי מאי דקיי"ל בעירוכין ג' ע"ב דכהנים לא היו מניחים תפלה של יד משום דכתיב ילבש על בשרו שלא יהיו דבר חוצץ בין ציץ למצחו וא"א בכיפה של צמר המפסקת וע"כ כפירש"י ורמב"ן בחומש ומשו"ה השמיטו הרמב"ם ג"כ. והך ברייתא דשמעתין ס"ל אע"ג דכתיב על מצח אהרן מ"מ לא קפדינן אחציצה וכס"ד דש"ס זבחים י"ט ע"א ע"ש ולית הלכתא כוותי'. ומ"מ פריך ש"ס מיני' דלא מצינו חולק אשיעורא דכדי לעשות בגד קטן:

3. רש"ש מסכת חולין דף קלח עמוד א

ד"ה אבל שייר. ונותן פאה בקרקע בזרעים לעניים ופטר את כל האילנות. ועי' ג"כ בדבור הסמוך. ותימה איך יכול להפריש פאה מן זרעים על אילנות. שהרי אף בשני מיני זרעים א"מ מזה ע"ז כדאיתא בפאה פ"ב מ"ה ועי' לשון הר"ש על משנה זו שלפנינו:

4. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת חולין דף קלח עמוד א

שייר בעל השדה נותן פאה על הכל. מבואר ברש"י דאף דבפאה א"א להפריש ממין על שאינו מין, הכא יכול להפריש מהתבואה על האילנות, [1] דבטלי האילנות לגבי התבואה שבשדה. וכבר נחלקו עליו קמאי ז"ל.

5. תוספות הרא"ש מסכת חולין דף קלח עמוד א

אבל שייר בעל השדה נותן פאה על הכל. פרש"י דנותן פאה מן הזרעים ופטר את האילנות, תימה הוא היאך יפטר פאת הזרעים את האילנות הא נתן בפ"ב דמסכת פאה הזורע את שדהו שני מינין אע"פ שהוא עושה גורן אחת נותן שתי פאות הזורע שני מיני חטים אם עשאן גורן אחת נותן פאה אחת שתי גרנות נותן שתי פאות וכ"ש דפאת זרעים לא תפטור את האילנות, ורבינו שמשון פי' בפ"י זרעים שהמוכר נותן פאה מן האילנות ששייר על האילנות שמכר, ומיהו הכא משמע כפרש"י מדקאמר והוא שהתחיל בעל השדה לקצור משמע שמתחלת קציר הזרעים חל החיוב על האילנות ואי נותן פאה מן האילנות על האילנות א"כ לא חל החיוב עד תחלת לקיטת האילנות, [2] וי"ל דשאני הכא שעיקר השדה הוא שדה הלבן אלא שעלו קלחי אילן מאליהן הנה והנה ומכרן לעוקרן עם פירותיהן הילכך זרעים עיקר ופוטרים את האילנות, ולא דמי לזורע שני מינין בשדה, גם לפי רבינו שמשון ניהא כיון דזרעים עיקר חלה חיוב פאה על כל הגדל בשדה אע"פ שמפריש מן האילנות על האילנות, כן נראה לי.

6. שו"ת משנה הלכות חלק יב סימן ד

אי יש לעשות בהמות בני פקועות שלא לחשוש משום טריפות... ובדבר שאלתו כיון שקיי"ל (יו"ד סי' י"ג ס"ד) דבן פקועה הבא על בת פקועה פטור משחיטה לעולם ואין טעון שחיטה רק מדרבנן ואין טריפות התורה אוסר בהן אמאי לא נהגו בזמן הזה לגדל בני פקועות ולא יהיה שום בעיות בבשר כי יהיה הכל גלאט כשר, [1] ובאמת כי אין השאלה זו על היום רק במשך כל הדורות למה לא עשו כן וכבר כתבו רבותינו האחרונים ז"ל בעלי אגדה שבני יעקב אכלו מבין פקועה ויוסף חשד בהם שאוכלים אבמה"ח והלשין ליעקב עליהם ובאמת כי היו פטורין מן השחיטה. איברא דא"כ אפשר דמה"ט גזרו שלא לגדל בני פקועות שהרי ראינו כבר

הוכשלו בו השבטים שטעה בזה וא"כ הכ"נ יסברו שכל בהמות כשרות בלי שחיטה ולא התירו רק בדבר התמיה וכמ"ש בגמ' תרי תמיהא מדכרי אינשי הכ"נ עכ"פ תמיה חדא ומידי פעם במיעוט אבל לעשות כן בתמידות לא רצו.

ויש לעיין קצת אי יש לומר כאן כמ"ש הריטב"א ז"ל דאף דקיי"ל מקח וממכר בשו"ט הוא איסור דרבנן גזירה שמא יכתוב (עיין רש"י ביצה כ"ו ול"ז) מ"מ דוקא במו"מ באקראי בעלמא אבל לעשות מו"מ קבוע אף שאינו מלאכה גמורה אסור מה"ת שתהיה השוק מלא לכל מו"מ ועיין רמב"ן עה"ת פ' אמור עה"פ יהיה לכם שבתון וה"ה בהל' שבת כתב שכן גם דעת הרמב"ם וכק"ז מרן בבית שערים א"ה סי' פ"ט יצא לחדש דהכ"נ מה שאמרו דאין מבטלין איסור לתחילה אינו אלא מדרבנן היינו באקראי בעלמא אבל שיעמוד אחד לבטל איסורים בקביעות ובתמידות עומד ומבטל כל האיסורים אסור מה"ת ובוה מיושב מה שהקשו האחרונים על הראב"ד ז"ל מהא דזרוע בשלה (חולין צ"ח) דקאמר חידוש הוא ע"ש ועיין משנה שביעית פ"ז ותוס' פסחים כ"ג ד"ה א"ק ורא"ש ב"ק ע"ט סי' י"ג וכן מטיין דברי הרשב"א בתש" סי' ש"א וכן פסק הב"י יו"ד סי' קי"ז וחו"מ סי' ת"ט ועיין סמ"ע שם ובתה"ד סי' ר' ובתו"ט שביעית הנ"ל ועיין שו"ת הרשב"א ח"ג סי' די"ר שחילק להדיא בין דבר שנתערב דרך מקרה לא החמירו לדבר שזרעו לעשות כן לעולם שאסרו ואינו בטל ועיין ב"י יו"ד סי' קל"ד ובספרינו משנה"ה ח"ד סי' ק"ו וח"ז סי' קי"ג באריכות ותבין דברינו.

[2] ולפ"ז י"ל דהכ"נ הגם דבן פקיעה מותר מה"ת בלא שחיטה מ"מ לתקן שכל הבהמות יהיו כן לעולם אין בזה תיקון כלל וי"ל קצת.

ומיהו לעצם השאלה כבר כוונתי לזה לפני כשלישים שנה וכתבתי אז לארצינו הקדושה שה' אז הדבר קשה מאד בעיני אכילת בשר בארצינו הקדושה והקילו הרבה בסירכות ועוד וכתבתי אז דא"ל לתקן דבר כזה לפמ"ש בגמ' בכורות דף נ"ג ע"ב אהא דס"ל לרב יהודה מותר לו לאדם להטיל מום בבכור קודם שיצא לאויר העולם גבי מעשר נמי נשדי ביה מומא בכולי עדריה קודם שיעשר ומשני מהרה יבנה בית המקדש ובעינן בהמה להקרבה וליכא והגם שאפשר בלקוחין שאינן חייבין במעשר מ"מ כיון דאיהו שדי ביה מומא בכולי עדריה ושכיחי מומי דפסלי בקדשים נמצא לא שכיחי בהמות לקרבנות וא"כ כ"ש בדין דיעשו כל הבהמות בני פקיעות וקיי"ל דבן פקיעה פסול לקרבן ועיין רמב"ם פ"ג מהל' איסורי המזבח ולפ"ז פשוט דכ"ש הוא ממטיל מום בעדריה דהתם עכ"פ אפשר בהמות הלקיחות אבל כאן שיעשו כל הבהמות בן פקיעה מהרה יבנה המקדש ובעינן בהמה להקרבה וליכא וכ"ש עכשיו שבאמת כבר במהרה ממש יבנה המקדש ולכן ליכא בזה תקנה ויש בוה איסור והארכתי בזה במקום אחר.

לבד כי יש לעיין דאולי הוא בכלל אין להפקיע מן המצות לדעת הרמב"ם עכ"פ דאיכא מ"ע של זבחת בשחיטה ועיין בכורות ב' ע"א אבל מוכר דקא מפקע לה מקדושה ועיין רש"י שם ורש"י פסחים דף נ"ג ע"א ובה"ג הגרי"ב בכורות ב' לא הרגיש ברש"י פסחים הנ"ל ועיין חולין קל"ח ע"א

אלא אמר רבא וכו' וברש"י שם שאין אדם רשאי להפקיע ממונו מידי מצוה ובכורות ג' ע"ב דרב מרי משום דקא מפקע להו מקדושתיהו ועיין תמורה כ"ה וברכות ל"ה דורות הראשונים וכו' ודורות האחרונים הכניסו פירוטיהם דרך גגות לפוטין ועיין יו"ד סי' שכ"ד אסור לעשות עיסות קטנות פחות מכשיעור לפטור מחלה ועיין חרדים בהקדמה יש מצות עשה שלעולם לא יתחייב בהם ועיין חכ"ש להגרש"ק א"ח סי' כ"ח סי"ח נסתפקתי אם יש לאדם להייב עצמו במצוה, ועיין מנחת סולת מציד"ד ועיין משנה הלכות ח"ג סי' ל"ה ועיין ע"ז י"ג ע"ב אמר ר"א אטו בהמה מאי מכניס וכו' ויש להאריך בזה ודו"ק כי קצתתי מפני חוסר הזמן. ובוה הנני ידידו דושה"ט המצפה לישועת ה' כהרף עין המברכו בברכת חג כשר ושמח בלב ונפש, מנשה הקטן

פרק שילוח הקן

משה שווערד

1. ספר שערים מצויינים בהלכה

משונה שילוח הקן. כתב הכל בו (סי' קיא) ^{סי' קיא} המצוה הזאת מבוארת מן (אמור כב-כח) "אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד". כי הטעם בשניהם לבלתי היות לבם אכזרי ולא לעשות השחתה לעקור המין, אע"פ שהתיר השחיטה, והנה ההורג האם והבנים ביום אחד, או לוקח אותם בהיותם רובצים על הבנים יכרית המין ההוא, ומה שאמרו [ברכות לג:]: האומר על קן צפור יגיע רחמין משתקין אותו, מפני שעשה מדותיו של הקב"ה רחמים ואינם אלא גזרות, הענין כך הוא, שאין התועלת במצות להקב"ה בעצמו יתברך, אבל התועלת באדם עצמו למנוע ממנו נזק או אמונה רעה או מדה מגונה או לזכור הנסים וכו'. וכ"כ הרמב"ן עה"ת (תצא כב-ו) ועיי' ש"ש מש"כ בשם המורה נבוכים. ועיי' בחינוך (מצוה תקמה) שכתב קצת באופן אחר. ועיי' בשו"ת חת"ס (או"ח סי' ק ד"ה ועיי' רמב"ן).

2. ספר החינוך - מצוה תקמה

...וכגון זה יאמרו זכרונם לברכה [סוטה ח' ע"ב] מדה כנגד מדה, כי בהיות זה האיש נותן דעתו כי הקיום והטובה בהשגחת הא-ל בדברים ולא בסבה אחרת, יזכה הוא גם כן שיפנה עליו הא-ל לטובה ויקיים אותו, ובשכר הקיום והיכולת שהוא מאמין בבורא בענין זה אמרו זכרונם לברכה **במדרש** [דברים רבה, כי תצא פסקא ו'] **שהאדם זוכה לבנים בשכר מצוה זו**, **כלומר שימשך קיומו, שבנים הם קיום האדם וזכרו. ודקדקו הדבר לפי הדומה מאמרו שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך, כלומר בנים תקח לנפשך**, שהיה יכול לומר תשלח האם ולא ואת הבנים תקח לך.

3. רבנו בחיי על דברים פרק כב פסוק ז

(ז) שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך. על דרך הפשט יצוה הכתוב בקיום המין ושלא לעקרו, שאף על פי שהתירה תורה שחיתת בעלי חיים לתועלת האדם לא תתיר ההשחתה והעקירה בהם, ואילו לקח האם עם הבנים כאחד הוא כאילו הכרית המין ההוא. ...

והרמב"ם ז"ל נתן טעם במצוה בפרק מ"ח מספר המורה, שהוא כדי שלא תצטער האם בראיית לקיחת הבנים, שאילו לקח הבנים בפני האם היתה האם מצטערת, כענין מצות אותו ואת בנו שאין לשחוט הבן בפני האם, כי אהבת האם וחמלתה על פרי בטנה אינו נמשך אחר השכל אלא אחר פועל הכח המדמה, ואם בבהמות ועופות חסה התורה כל שכן בבני אדם, ואם כן זה וזה כדי שנתרחק ממדת האכזריות ושנתנהג במדת הרחמנות. ...

ועל דרך השכל שלח תשלח את האם, טעם המצוה ללמדנו על מדת הרחמנות, ושנתרחק מן האכזריות שהיא תכונה רעה בנפש, וכענין שאסרה תורה לשחוט אותו ואת בנו ביום אחד (ויקרא כב, כח), וכענין שנצטוינו בתורה שבעל פה דרך רחמנות לא דרך אכזריות בשחיטה בצואר ולא מן העורף, והוא דעת הרב בספר המורה, וכבר הזכרתיו למעלה. ...

ועל דרך הקבלה... **ניש עוד דעת אחרת, שיש בקיום מצוה זו התעוררות רחמים על כל העולם, והוא כי מתוך שהוא משלח את האם הנה היא מצטערת ודואגת על חורבן קנה וריחוק בניה ומצטערת והולכת ורוצה לאבד את עצמה,**

ומתוך צערה הגדול השר הממונה על העופות מבקש רחמים מהקב"ה, ואז הקב"ה שכתוב בו (תהלים קמה, ט) ורחמי על כל מעשיו ממשיך שפע הרחמים על כל המצטערים והצריכים רחמים ומרחם עליהם. נמצאת אומר שהמקיים מצוה זו ומשלח הוא סיבה לעורר רחמים על כל העולם וטוב לו עמהם, וזהו שאמר למען ייטב לך והארכת ימים, כלומר אותו השילוח יהיה לטוב לך והארכת ימים עליו, כי אריכות ימים בסביבת הרחמים:

4. שו"ת חוות יאיר סימן סז

שאלה נשאלתי אם כי יקרא קן ציפור לפני איש בשדה אם מחויב עכ"פ לזקוק לה לשלח את האם או רשאי לילך לדרכו דלא אמרה רחמנא שלח תשלח רק באם ירצה ליקח הבנים ... ונחזור לענין השאלה אם מחויב להיטפל נראה דדקדוק נכון הוא מה שיש לדקדק מגמ' יכול יחזור בהרים וכו' דמוכח דכי יקרא מיהת מחויב ליטפל והכי מסתבר לטעם שכתב בזהר שהוא כדי שהעוף אם העופות מצטער ותפרח ממקום למקום לבקש את בניו וע"י כך יתגלגלו רחמי המקום ב"ה על בניו שבגלות. ומה שהוכחנו מדברי התוס' היפך זה הלא אין דברי התוס' מוכרחין דאפשר לפרש כמ"ש הרשב"א. א"נ כמ"ש בדעת רש"י ואפשר שג"כ מפני גמ' דיכול יחזור בהרים נאדי רש"י מפ' התוס' ודוק לכן נ"ל דחייב להיטפל ולקיים מצות ה' ולא יהא אלא ספק שראוי לחוש ולהחמיר בכל דבר כמ"ש החסיד רבינו יונה גבי זמן ק"ש והנלפע"ד כתבתי. הטרוד: יאיר חיים בכרך

5. ספר חתם סופר על מסכת חולין דף קמב/א

ומה אם מצוה קלה שהיא כאיסור וכו'. מכאן יש להוכיח דלא כח"י סי' ס"ז שאפי' אינו רוצה ליקח הבנים כלל מחויב לשלח האם בכל קן שרואה, וא"כ צריך להתעכב מזדרכו כדי לקיים מצות שלוח הקן ואדהכי בטיל משווקיה ואיכא הפסד טפי טובא וכדאמרין במס' ב"מ גבי טעינה ופריקה וכמ"ש מג"א סי' תרע"א סוף סק"ב, ע"ש. ובתשובתי סי' ת"ץ (שו"ת ח"ס האו"ח סי' ק) אסרתי למי שרוצה לקיים מצוה הנ"ל בשבת. משום דאם אינו מקיים המצוה כמצותה לא מיבעיא דלא עביד מצוה אלא מצער בע"ח נמי לשלח האם מעל בניה שלא לצורך נטילת הבנים לעצמו, ולא לצורך מצוה וא"כ איכא בשבת ס"ס להחמיר א' שמא אין הלכה כח"י הנ"ל שאם אינו רוצה בבנים אין מצוה בשלוח כלל ואת"ל מ"מ מצוה לשלח ספק דלמא הלכה כהרמב"ם שצריך לשלח ביד שיאחו האם בידו בכנפיה וישלחנה ובשבת הוה מוקצה והעמידו דבריהם בשב ואל תעשה ואפי' במצות שופר שלא לחתכו בדבר שיש בו משום מוקצה וא"א לקיים שילוח אלא ע"י הקשת הקן להפריח האם, ולרמב"ם לא קיים בזה מצוה ואכזריות איכא ומצוה ליכא שב ואל"ת עדיף. כך העליתי שם:

6. דף על הדף חולין דף קלח עמוד ב

הגר"ח ק"ש שליט"א בספרו שיח השדה בקונטרס הליקוטים (ע' ט') האריך בזה, וציין לדברי ח"י הר"ן (קל"ט ע"א) שכתב: שילוח מי הוה מצוה המוטלת עליו, הרי אם לא רצה ליקח הבנים פטור מלשלח עכ"ל. הרי שהר"ן סובר כהחת"ס והחזו"א שאין מצוה כשאינו צריך לבנים, וכן מביא מהמאירי (קל"ט ע"ב) דכת': מצות שילוח הקן אינה מצוה שיהא צריך לתור אחרי' כו'. וכן מבואר ברמב"ן (קל"ח ע"ב) שהקשה ל"ל דמוקדשין פטורין. תיפוק"ל שלא יוכל לשלחם דשל הקדש הם, ותי' דסד"א דלא יטול את הבנים, כדי שלא יתחייב בשילוח, וכ"מ מדברי הרשב"א והריטב"א.

7. דף על הדף חולין דף קלח עמוד ב

לגבי ברכה על מצוה זו דנו הרבה בראשונים. [1] ובתשו' הרשב"א (ח"א סי' י"ח) כתב דאין לברך על שלוח הקן כיון שהמצוה באה מתוך עבירה ע"ש, והיינו דס"ל לרשב"א דאין המצוה דשלוח הקן מצוה בפ"ע אלא רק אם לקח האם על הבנים צריך לתקן הלאו ע"י קיום העשה דשלוח תשלח וגו'. וכן כתב עוד הרשב"א בשו"ת המיוחסות לרמב"ן (סי' קפט) ע"ש.

וכתב הגאון בעל ערוך לנר בשו"ת בנין ציון החדשות (סי' יד): וזכרני בפעם א' שאלתי לאדמו"ר הגאון מו"ה אברהם בינג זצ"ל איך יקיים מצות שלוח הקן, והיה דעתי שגיביה האם מעל הבנים ויפריח אותה. והשיב לי שאסור לעשות כן, דמיד כשלוקח אותה עובר בלאו דלא תקח האם על הבנים, אלא שצריך לגרש אותה מעל הקן עד שתפרח...

[2] ובשל"ה הק' (שער האותיות סוף אות ד) כתב: "ובראשית עיוני הייתי רוצה לומר טעם אחר מלבי למה אין מברכין על כמה מצות עשין, וזה הטעם שאין מברכין אלא על מ"ע שמחוייב אדם להדר אחריה ולעשות, כגון תפילין, מילה, סוכה, לולב, וכיוצא, משא"כ במ"ע שאין מחוייב אדם להדר אחריה ולעשות, כגון לקט שכחה ופיאה, וכי מחוייב אדם לקנות שדה כדי ליתן לקט שכחה ופיאה, אלא דאם יש לו השדה אז חל החיוב, וכן ושפטם צדק, אינו מחוייב להדר להיות דיין ולשפוט, אלא אם הוא דיין אז מ"ע שישפוט בצדק, אבל אינו מחוייב להדר לבוא לידי זה וכו'" עכ"ה. וכ"כ ברבינו בחיי (פר' כי תצא) ע"ש.

וכתב הגאון רבי יעקב שור זצ"ל בספרו בעי חיי על הרבינו בחיי (שם): אנכי מתמה הפלא ופלא על רבינו ז"ל ואחריו השל"ה הקדוש שהרי מברכין על מ"ע לקבוע מזוזה, וכי מחוייב להדר לקנות לו בית כדי לקבוע בו מזוזה, אלא דאם יש לו בית חל עליו המצוה לקבוע בו מזוזה. וכן מברכין על מ"ע של טבילת כלי, וכי מחוייב להדר לקנות לו כלים חדשים כדי לטובלן. ודמא ממש למ"ע דלקט שכחה ופיאה שכתב הרב שאין מברכין, יען שאינו מחוייב להדר לקנות לו שדה לקיים מצות לקט שכחה. וכן מברכין על מצות קביעת מעקה, ואינו מחוייב להדר לקנות לו בית שיהיה מחוייב בעשיית מעקה.

וכן מברכין על העטיפת ציצית, והרי אינו מחוייב להדר לקנות לו בגד של ד' כנפות שיהיה מחוייב בציצית. אלא דבמצות ציצית יש ליישב כיון דבעידן ריתחא אמרו במנחות דענשינו עליה, חשוב כמ"ע שמחוייב להדר אחריה, ועיין בהג"ה שם. ועכ"פ אין אתי שום תירוץ על הא דמברכין על קביעת מזוזה ועשיית מעקה וטבילת כלים, וכן מברכין על מצות שחיטה ואינו מחוייב להדר לשחוט בהמה. וע"כ דברי רבינו והשל"ה נפלאים בעיני ע"כ.

[3] וראה גם בשו"ת תורת נתנאל (סי' ט) להגאון בעל קרבן נתנאל שכתב דחיישינו שמא ימצאו הביצים מוזרות ונמצא שבירך לבטלה ע"ש, אך ראה במנחת אלעזר (ח"ג סי' מג) שהקשה דבריו ע"ש.

8. ערוך השולחן יורה דעה סימן רצב סעיף י

ונראה פשוט שחייב לברך בשעת שילוחה אקב"ו על שילוח הקן וכן מצאתי בס' תמים דעים להראב"ד הביא שם בסוף סי' קע"ט דברי בעל העיטור בשם הלכות פסוקות וז"ל והלכתא צריך לברך בשילוח הקן ובמעקה וכו' עכ"ל **ואל תטעה בלשון תשו' הרשב"א [חלק א' סי' י"ח] שכתב וכן כל מצוה שהיא באה מתוך עבירה** כגון השבת הגזילה וכו' **וליקח את האם כדי שנחזור ונשלח אותה וכו' אין מברכין ע"ש דה"פ דוודאי אם אוזוה כדי לשלחה מברך אך אם נוטלה עתה כדי לשלחה לאחר זמן דגם בזה קיים העשה כמו שנתבאר מ"מ בעת מעשה עשה עבירה ולכן לא יברך אח"כ כשישלחנה** והוי כהשבת הגזילה ולפ"ז **אדרבא ראה מהרשב"א דאם עשה המצוה כתקונה יברך עליה** וגם בספר תמים דעים שם מקודם הביא מי שרצה לומר שלא יברך מפני שיש בה גם לאו דלא תקח וגו' ודחי לה דכמה מצוות עשה שיש בהן גם לאו ומברכין עליהם ע"ש וכן עיקר לדינא [וראתי בבאה"ט שכתב שיש מחלוקת ע"כ יברך בלא שם ומלכות ע"ש וכן בפ"ת הביא בשם ת"נ שלא יברך שמא ימצא ביצים מוזרים ע"ש ואין כדאי לשומעם דא"כ לא נברך על תפילין שמא נפסל אות אחד וא"ת דמעמידין על חזקה א"כ גם כאן כן וניכר שלא ראו הת"ד וגם תשו' הרשב"א והעיקר לדינא לברך אך ברכת שהחיינו נ"ל דלא לברך שהיא מצוה שאין בה שמחה ואינה מזמן לזמן ודו"ק]:

9. חידושי הרשב"א מסכת חולין דף קלח עמוד ב

גמ' לבר מראשית הגז לאפוקי מדרכי אלעאי, [1] פרש"י ז"ל וה"ה דהוה מצי למימר ולבר ממתנות אלא משום דבראשית הגז אמר ר"א בהדיא, וכבר כתבתי למעלה בפרק ראשית הגז דאינו מחוור דאדרבה רישא דבריייתא דרבי אלעאי במתנות פתח ברישא, [2] אלא יש לפרש משום דנהוג עלמא כותיה דרבי אלעאי בראשית הגז נקיט ליה תנא לאפוקי מיניה.

10. ספר שערים מצויינים בהלכה

סד"א בפני הבית לא יצטרך לשלח קמ"ל, אלא ע"כ ש"ס דילן לא ס"ל כהזהר [ע"י שו"ת מנח"א פ"ב סוס"י עח], וידוע היכי דפליגי הנגלה עם הנסתר אין לנו עסק בנסתרות, והנגלות לנו ולבנינו, וכ"כ בשו"ת חת"ס (סי' לו). וכ"כ בשו"ת הרדב"ז (ח"ד סי' אלף קיא) דכל מקום שספרי קבלה חולקים על הפוסקים, הלך אחר הגמ' ובמקום שאינו חולק, שלא נזכר בגמ' וגם בפוסקים, סומכין על דברי קבלה. וכ"כ בתשובת מהרש"ל (סי' צח) וכ"כ הבי"י (או"ח סי' כה ד"ה ויברך) דאפילו אם היו הפוסקים יודעים דברי רשב"י, לא הוו חיישי להו במקום דפליגי אתלמודא דידן. וכ"כ במג"א (סי' כה סק"כ) הלך אחר הגמ' והפוסקים מיהו אם בעלי קבלה מחמירין יש להחמיר ג"כ. וע"י בב"י (או"ח סוס"י קעג ד"ה ויש מחמירין). וכ"כ בשו"ת חכם צבי (סי' לו) דיש לסמוך על הפוסקים, וכשיש פלוגתא בין הפוסקים הקבלה יכריע. וע"י

כל היכא דתנן בפני הבית ושלא בפני הבית שלא לצורך. בשו"ת חות יאיר (סוס"י סז) כתב בשם הזוהר [ע"י בתקוני זהר תקונא שתיתאה כג. ובוזהר חדש רות צד.] טעם למצות שילוח הקן כדי שאם העופות תצטער ותפרח ממקום למקום לבקש את בניה, וע"י כך יתגלגלו רחמי המקום ב"ה על בניו שבגלות [וע"י מש"כ לקמן קמ: ד"ה שני]. וע"י בשו"ת חתם סופר (או"ח סוס"י ק) דהגמ' לא ס"ל הכי, דתינח בזמן שאין בהמ"ק קיים, אך בזמן שבהמ"ק קיים כמו בימי דוד ושלמה דסיהרא קמה בשלימותו ואם הבנים שמחה, ומכש"כ לעתיד לבא מאי איכא למימר, ואם נדחוק לומר דמ"מ צריכא התעוררות לעילא, א"כ הא דמסיק בגמ' שהוא שלא לצורך, וקשה הא צריכא כנ"ל דהוי

בשורת שאילת יעב"ץ (סי' מז) שגם בעל הזוהר דרב גובריה לא עשה מעשה כדבריו, וידוע דאין ענין הזוה"ק רק לבאר דעתו עפ"י סוד ולא לקבוע הלכה במקום שחולקין עליו חביריו, משא"כ במקום שדברי התלמוד סתומים וחתומים, ובזוהר מפרש פירוש אחר בגמ' כו' הלא יש לנו לעשות כדברי הזוהר וכו'. וכ"כ בבית לחם יהודה (יו"ד סי' רצב) דאם אין מפורש בגמ' נגד הזוהר, למדין דין מספר הזוהר, ומביא בשם הזוהר כשאתה לוקח הבנים מן האם הולכת וצועקת ומלאך הנקרא עוף כו' ומכח זה נעשה התעוררות למעלה גם לרחם עלינו בגלות. ובוה מובן מה דאיתא במדרש רבה (תצא ו-ג) א"ר תנחומא אם קיימת המצוה הזאת דשילוח הקן אתה ממהר את אליהו הנביא זכור לטוב שיבא וכו'. ועי'

11. חידושי הריטב"א מסכת חולין דף קלט עמוד א

אי דגמר דיניה בר קטלא הוא. [1] פירש"י ז"ל ומהיכן נמלט, ולא נהירא דדילמא בשברת, [2] אלא מסתבר לי(ה) דהכי פירושו בר קטלא הוא ואסור בהנאה דכיון דנגמר דינו למיתה נאסר כדדרשינן בבבא קמא (מ"א א') מסקול יסקל השור, וכיון שכן לא אמרה תורה שלח לתקלה, ולא עוד אלא שכל המוצאו מחויב להמיתו, והיכי אמר ביה רחמנא לשלחו.

12. חידושי הר"ן מסכת חולין דף קלט עמוד א

וקיומה ביה ובערת הרע מקרבך. ויש שהקשו וליתי עשה ולא תעשה דשלוח ולידחי עשה דבערת. ותירצו דעשה ובערת עדיף טפי מפני שזה על כרחו מצוה עליו לבערו אבל שלוח מי הוה מצוה המוטלת עליו הרי אם לא רצה ליקח הבנים פטור מלשלח והילכך עשה כי הא לא דחי אפילו לאו גרידא. ותמהני דאפילו עשה ולא תעשה לא דחי עשה ואנן אמרינן דאתי עשה ודחי לא תעשה גרידא אבל עשה דידחה עשה ואפילו דאלים דאית ביה לאו לא. וצ"ע:

13. ספר אור הישר

והנה בלב אריה הביא קושיא בשם הרשב"א והר"ן דליתי עשה ול"ת דשילוח הקן ולידחי עשה דובערת ותירצו דאין עשה ול"ת דוחה עשה ע"ש. והנה ברשב"א ור"ן אשר לפני לא מצאתי מאומה. ולא אוכל ג"כ להבין ההרכבה דדחיית עשה ול"ת בזה. דבשלמא במצוה פריטח המוטלת עליו. והל"ת ג"כ נוגע רק לו. באלו נופל לאמר דעשה דידיה. דוחה ל"ת דידיה דבוה גופה שהזירה תורה עליו לעשות העשה נתבטלה ממנו הל"ת ממילא. משא"כ עשה דובערת הנוגע להסרת מכשול מכל העולם. איך נימא שהוא יקיים מצות שילוח הקן ויאריך ימים בעוה"ז ובעוה"ב בשכרה. ועי"ז גופה של קיום המצוה במה ששלחה יהרגו כמה אנשים. ואם בתקלת הנאת איסור אחז"ל בכ"מ בש"ס לא אמרה תורה שלח לתקלה. וע"ל דקל"ח ע"ב תוד"ה יצא. מכש"כ לתקלדה דסכנת נפשות לכל הפוגע בו. בודאי דלא אמרה תורה שלח.